

ADATTÁR.

IFJ. PÉCZELY JÓZSEF LEVELEZÉSE IRÓBARÁTAIVAL.

(Második közlemény.)

Péczely — Toldyhoz.

XXIV.

Tekintetes Úr,

Igen tisztelt Barátom Uram!

Egy rövid bizodalmas szót a' hivatalos levélhez. Miként esik, hogy én még a' múlt esztendőben a' nagy gyűlés által rendes tagságra első helyen kijelölve, most is csak a' 4d. utolsóra mehettem be? nem lévén a' társaság tagjai közül senkivel csak annyi érintésben is, mennyiben hivatalánál 's előző igen becses barátságánál fogva a' Tekintetes Úrral lenni szerencsém van — elgondolni nem tudom. De ha visszaemlékezem a' levelező tagsághoz is hányan elébb 's könnyebben jutottak nálamnál, akarám írni »érdemtelenebbül«, mert könnyebben, igazán szólva, senki sem juthatott, épen úgy nem tévén akkor is általában semmi lépést a' levelező tagságért, mint közelebről semmi lépést a' rendesért: azt kell hinnem, hogy ha van bizonyos, előttem ismeretlen, de tőlem erősen hitt 's tisztelt, engem a' t. társaság' tisztos körébe vonzó erő — vis attractiva: kell lenni egy titkos — 's nem gyenge — vis repulsivanak is. Kik formálják ezt, én ugyan épen úgy nem tudom, mint azon lelkes férfiakat nem, kik csekély személyem iránti figyelemből már kétszer, hírem, tudtom, utánajárásom nélkül, elválasztatásom' kivívták: de akárkik légyenek elleneim, ítéletök szerint sem akarnék egy oly díszes társaságba erővel toladó embernek látszani, sem mindazoknak szálka lenni szemökben, kik e' becsülethez juthatásomat ellenszegülőkkel, magok tudják mi okon, ekkorig akadályoztaták. 'S hogy mint barát semmit el ne hallgassak, ez is egy, 's talán nem utolsó indító ok, melyért ez, más különben előttem igen becses megkülömböztetés' elfogadásától idegenkedem, megelégedve a' tisztességgel: hogy nyitva vólt előttem is az annyi jelesek' dísz-körébe léphetésre az út.

Fogadja a' Tekintetes Úr, kinek tudom sokkal tartozom, fogadják többi ösmeretlen, mélyen tisztelt pártolóim, közös barátaink hazafui hálás köszönetem', tartsák meg továbbra is jó akaró barátságos indulataikban Debreczen, Sept. 16 d. 1837.

alázatos szolgálók 's tisztelő
barátjokat Péczelyt.

U. i. Reményilem azolta a' velin példányok is kézhez mentek; noha az egy kevésé kétkedtet, hogy a' szokott jelentésekben az Aca-demiának beadott ajándékok közt én legalább még észre nem vettem. A' komáromi csomót egyenesen Komáromba küldöttem, azzal tehát már nem alkalmatlankodom. Alig várom, hogy megtudjam, ki neveztetett vagy választatott el a' 3. helyre előmbe, senkitől még eddig nem tudhatám. Azt gondoltam a' mai hírlapok felvilágosítanak, de ezekben még semmi szó az új tagokról.

Többször sürgetett önbio-graphiai jegyzékeim már készek; adandó első alkalommal küldöm.

XXV.

Tekintetes Titoknak Úr!

Méltóztatott a' Nagyméltóságú Gróf Előülülő Úr Ő Exellentiaja, a' m. t. Társaság történelmi osztályában vidéki rendes taggá közelebb lett kineveztetésemet hivatalosan tudtomra adni, egyszersmind kötelességemmé tenni, hogy nyilatkozásomat: akarom-e ezen megkülönböztetést 's a' vele járó terheket elvállalni? minél előbb Tekintetes Titoknak Úrnak küldeném be. Sietek e kedves kötelességem teljesíteni, ezennel tisztelettel jelentve, hogy e tisztességet ugyan nem kerestem, de miután annyi polgári magas helyzet, tudomány, műveltség által kitüntetett férfiaknak előttem, mint illik, mindennél becsesb bízodalma arra méltatott, annyival nagyobb örömmel elfogadom, minél inkább megtiszteltnek érzem magamat általa s minél kötelesebbnek, de egyszersmind készebbnek is, hogy azt megérdemelhessem; hogy a' T. Társaság' kitűzött magas céljait csekély tehetséggel előmozdítsam, semmi munkát, fáradságot nem sajnálni, kerüljön bár a' változó egészségem 's hivatalos több rendbeli elfoglaltságim mellett a' legnagyobb áldozatba.

Ily érzésekkel, a' t. Társaság', ennek nemes gondja, legféltőbb kincsük, a' nemzeti nyelv virágzásáért, a' haza és fejedelem összekapcsolt jóllétéért, a' magyar név enyészhetetlen, magával az idővel nevedő dicsőségéért, a' minden emberi törekedések' szerencsésítőjéhez emelt legbuzgóbb óhaj-tások között, a' Nagyméltóságú Elnök Úr 's a' Társaság' mélyen tisztelt minden úri tagjai' kegyébe, hajlandóságába ajánlott, megkülönböztetett tisztelettel maradtam

Tekintetes Titoknak Úrnak
Debreczen, Sept. 23 d. 1837.

alázatos szolgálója
Péczely József.

XXVI.

Tisztelt Kedves Barátom Uram!

Míg a többi példányt első biztos alkalommal küldhetném, sietek addig is ez egyet hirtelenében megküldeni. Ki nem mondhatom, mennyi vesződségem volt a' Censurával és Typographiával, melynek hol betűji, hol papirossa hibázott. A' Censura utóbb már csak striklázatni sem engedé, melyeket kihúzott. Elmegyem így az ember kedve az irás- 's nyomtattatástól.

Ajánlom magam nagy becsű barátságába

Debr. Dec. 15 d. 1837.

alázatos szolgája, barátja

P. J. mk.

Az Académia' és ország' könyvtárai részére egy-egy hasonlóan velin példányt a' kir. Censurának adtam által, minthogy általán fogva azt akarja, hogy kezétől menjenek a példányok.

XXVII.

Tekintetes Titoknok Úr,

Tisztelt Barátom Uram!

Az Académiai oklevelet tisztelettel s alázatos köszönettel vettem; azt megérdemelni azon mértékben fogok igyekezni, a' melyben magamat a' Társaság' bizodalma által megtisztelve érzem.

A névkönyvek között, noha irni irántok nem méltóztatott, hármat, mint máskor, a' helybeli társ-uraknak küldöttem, a' nekem szóllót, az oklevél mellé csatoltakkal együtt, alázatosan köszönöm.

Küldöm az előfizetett példányokat, 12 köz.- és 3 velint: bocsánatért esdekelve, hogy az első rendbelieket az utósó ivekkel, hírem, tudtom, akaratom nélkül úgy elrontá a' nem tudom ügyetlenebb-e vagy lelkiesméretlenebb typographus. A' csomóba tettem még más hármat Horváth István Fejér és Fáy Urak' számára, ez utólsóba belé írtam nevét, minthogy külön levelet nem írtam, Fáy Úrnak, 's hogy ne kelljen keresgetni a' többi között, megjegyeztem egy belőle kinyúló kis papirossal. Az Académiának szóllót, ugyancsak velint, minthogy úgy kívántott, itt tettem le a Censurán.

A' Karácsonyi Legátus, ugyanaz, ki kedves Barátom Uramnak, Helmeczy Úrnak is vitt egy példányt, 's azon üzenetet hozá vissza tőle, hogy még az első darabot nem látta. Nem tudom, megfejtkezett-e, vagy valósággal nem vette volna; jegyzésem úgy mutatja, hogy akkor én az Ő példányát Tisztelt Barátom Uramhoz küldöttem: kérem, méltóztassék, ha vele összején, figyelmeztetni, nem emberei vették-e, talán távollétében, által, s felejték kézhez szolgáltatni.

A' recenziót óhajtva várom.

Nagybecsű barátságába ajánlott, teljes tisztelettel maradtam

Debr. Jan. 13. d. 1838.

Tisztelt Barátom Uramnak

alázatos szolgája, barátja

Péczely József.

Bátor vagyok még Róthkrepf v. Mátrai Úr részére is egyet ide tenni, aláz. kérvén kézhez szolgáltatását.

Ha a' Figyelmezőben szó lesz munkám megjelenéséről, 's mint szokás v. szabály ellen: esedezem egy szóval megjegyztetni; hogy bőlti ára 9 vf; de kik számosabb példányokat készpénz fizetés mellett rendelnek, megkaphatják az előfizetési áron 7 f. 30 krért.

XXVIII.

Tekintetes Úr!

Ápr. 24. d. költ levelét csak tegnap előtt vettem a' Legátus által: sietek arra jelenteni, hogy a' Nagy gyűlésen — ha csak valamely győzhetetlen akadály közbe nem jön — bizonyosan megjelenek; a Kőlcsey úrnak küldendő csomókat örömmel átveszem 's elküldésökről gondoskodom. Az Athenaeumról nem felejtkeztem meg; de annyi a' hivatalos elfoglaltatásom, a' Rectori hivatal, az örökös vagy gazdasági vagy literarias 's Supdlis gyűlések annyi időt elvesznek tőlem, hogy a' fejem sem szabad: ennyi baj közt nem tudom, székfoglaló értekezésem' is hogy írom meg. Annak némi jeléül, hogy a' készség legalább nem hibázik nálam, ide zárok néhány sort, mi a napokban hazafi bús gondolatim eredménye volt; méltóztassék azt tenni velek, a' mit tetszik, közölni, vagy magának tartani, a mint jobbnak ítélendő.

Változhatatlan tiszt. maradtam

Debr. Máj. 6. d. 1838.

tisztelő barátja.

P. J. mk.

U. i. Majd el is felejttem, a' mi fő dolog, hogy' a' *Kisfaludy Társaság szabályait* magam is részletetendő jó barátink' nevében is aláz. köszönöm; fogok valami themáról is gondolkozni.

XXIX.

Tisztelt Barátom Uram!

A szokott félévi jelentést Typographiánkról ide zárva /. küldöm; bár egyebet is küldhetnék, de sok hivatalos bajaimhoz darab idő óta fejem' szüntelen tartó fájdalma is hozzá járulván, nem lehet benne módom. A boldogúlt Kőlcsey halálakor még Pesten gondolék egy pár sort, s írásba tévén Heckenasttal — Albumba leendő betevés végett — közlöttem is: de itt az a' híre, hogy Praenumeransok nem találkoztván, a' könyv el fog maradni, (itt minden igyekezettel sem tudtam egy előfizetőnél többet szerezni) mint a Hirnök által kihirdetett árvízkönyv. Ha talán most épen, mikor az alacsony rágalmasz még nagyobb részvétet gerjesztett a' boldogúlt iránt, a' proposnak tartaná kegyed, 's érdemesnek közölni, feljegyzem a' túlsó levelen a sorokat, tegye velek a mit tetszik.

Változhatatlan tisztelettel maradtam

Debr. Dec. 15. d. 1838.

alázatos szolgája barátja

Péczy József.

A' 91 d. Társalkodóban Historiámra tett megjegyzésekre első postával (nov. 21d) feleltem, 's a Jelenkornak megküldtem tüstént; nem tudom, hogy maradt el közlése.

Hunnia sírj! díszed, ki erény és emberiségért,
S érted oly hőn érzett, szóllt, írt, tett, nagy fiad elhúnyt.

Más.

Sírj magyar! a' hon', erény szent bajnoka, pártalan író,
Lelkes szónok, örök díszed, nincs Kölcsy többé.
Sírj, de örülj, hogy vólt, 's ha hazád boldognak óhajtod,
Kérjed örökségül Árpád unokáira lelkét.

NB. A' melyik inkább tetszik, azt választhatja, ha különben közlésre érdemesnek ítélendi. KB.

XXX.

Tekintetes Úr!

A' csomót épen vásár alatt vettem; a' nekem küldöttetek alá. köszönöm, a' több tagtárs Urakk a' nekik szóllókat haladék nélkül kezökhöz küldtem. Székfoglaló beszédemet az évkönyvek számára iratom 's első biztos alkalommal küldöm. Nádasdy életét, a' vásári bajokon keresztül esvén, megolvastam; jegyzetim, mint mind tartó gyengélkedő egészségem engedé, rendbeszedve, ezennel közlöm. Óhajtom, épebben lát-hasson világot, mint közelebbi *válaszom* a' Társalkodóban, melyet H. részint nem akarva, jegyek', idézések eltevesztése által, részint akarva, szokott apró cseprő változtatásaival, meglehetősen kivett formájából. A' Társaságtól véleményadás végett hozzám küldött csomó igen roszkor érkezett épen most, midőn szemeim is gyakran fájnak 's kivált 'a görög betűt nem könnyen szenvedik. De mihelyt kedvem, egészségem jobb 's érkezésem leend, annak is utánna látok.

Egész családjának az új évben minden jót, a' *triceps redactionak* sok olvasót, békességet 's ha a harcz' kéntelenségébe jön, újabb diadalo-
kat kívánva, barátságos tisztelettel maradtam

Debr. Jan. 21. d. 1839.

alázatos szolgája
P. J. mk.

XXXI.

Debr. Márt. 16. d. 839.

Tekintetes Úr!

Igen tisztelt barátom Uram!

Vagyon szerencsém küldeni székfoglaló beszédemet; küldöm rövid nap a bírálát végett átküldött Görög Classikusok fordítását is.

Csak nem hágy a' Censura semmi írásomat maga épségében kijönni; csudálkozom, hogy még olyan is bántja, mit Nádasdi életírása recenziójában kihúzott. Az effélék tudása igen veszi kedvem historiám

dolgozásaitól is — incedo per ignes suppositos cineri doloso. A' recensio végén ejtett értelem zavaró hibát, »nyelvfordító« »nyelvfördítő« helyett óhajtottam volna megigazítani.

Tisztetettel maradtam

alázatos szolgája
P. J. mk.

XXXII.

Tekintetes Úr!

Tisztelt Barátom Uram!

Gegő Úr küldött hozzám eladás végett 100 predikációt; semmit elnem mûlasztottam, hogy a kitûzött szent cél bennek elértesen; kitettem a Casinoban, az oskolában, magam házánál ajánlottam, 's csupán ezen utolsó úton tudék 8-at distrahalni; ezeknek árát 8 vforintokat, és a megmaradt 92 példányt — hogy nálam ne heverjenek, bátorkodtam Kedves Barátom Uramhoz útasítani; ide zárt T. Gegő Úrnak szóló levelemmel, kérvén a közelgető Pesti vásárral kézhez küldésöket.

Változhatatlan tisztelettel vagyok
Debr. Máj 11 d. 839.

alázatos szolgája
P. J. mk.

U. i. Nem állhatom meg, hogy a' közelebb elválasztott új Pesti Predikátort, Török Pált, nekem igen kedves barátomat Kegyednek, 's igen tisztelt többi Pesti barátinknak előre is ne ajánljam, mint nem csak igen szép műveltségű, hanem ritka egyenes characterű embert is, kiben teljesen bizni lehet. Benne a' mennyit Ecclesiaja, nem kevesebbet nyer kegyetek tiszteletes hazafi köre.

XXXIII.

Tekintetes Titoknak Úr,

Igen tisztelt Barátom Uram!

Egykori igen jeles hallgatóm, most táblai h. jegyző, leveletem átadó Varga Sámuel Úr megkért engemet, hogy a' t. társasági könyvtárnál szükséges irnoki helyre ajánlanám őt a' Tek. Urnak — saját szavai — sokat vagy mindent tehető pártfogásába. Teszem azt ezennel annyival nagyobb készséggel, minél több jó oldaláról ösmertette magát velem annak idejében az érdemes ifjú, értve nem csak szép tehetségekkel párosult szorgalmát, hanem feddhetetlen erkölceit is.

Közelebbi becses levelét 's a' csomót a' napokban, Váradról betegen hazajöttömmel, már honn találtam, egészen átázva 's meg szakadozva, úgy hogy napok kellettek kiszáritására és használható állapotba tételére. A' nemzeti 'sebkönyv' megindulásán, még inkább a' Tekintetes Úr kormánya alá kerültén szívemből örvendek. Felszólítás nélkül is kötelességemnek tartanám mint dolgozó társ járulni hozzá; annyival fájdalmasabb rám nézve jelenteni, hogy ezt most felszólítva sem tehetem, sok hivatalos nyűgösbb, mint fontosb bajaim, 's egészségem gyakori változásai közt alig jutván egy kis idő csak arra is, hogy félben lévő históriámon valamit

dolgozzak, ezt várja pedig már mindeneknek előtte tőlem a' közönség. Mint látom, a' megfűrésztött kézirat is fog adni egy kis dolgot újra, kívált hogy le sincs tisztán írva és igen sok helyen a sok igazgatás, keresztül kasúl rángatás által szinte olvashatatlan.

Gévay úrnak addig is, míg azt magam egyenesen, vagy levelem által, vagy személyesen tehetném, kérem tiszteletemet, 's becses ajándékaiért alázatos köszönetemet adandó alkalommal jelentetni.

A kéziratot, mihelyt vizsgálatával kész leszek, küldöm; a' vásárkor küldöttet, reményelem, méltóztatott venni a' Tekintetes Úr'.

Nagybecsű barátságába záró, megkülömböztetett tisztelettel maradtam Debreczen Máj 27d. 839.

alázatos szolgája, barátja
Péczy József.

XXXIV.

Tekintetes Titoknak Úr!

Sietek az első postával a t. Társaság' kívánságának eleget tenni.

A' kérdéses Ozorai valósággal megvan könyvtárunkban. Címje ennek is hibázik; ezt pótlendő, néhai Prof. Sinai Miklós, a' könyv' fedele' belső oldalára saját kezével ezt írta: »De Christo et ejus Ecclesia, item de Antichristo et ejus Ecclesia. Auctore Emerico Ozorai, Pastore Ecclesiae Bekesiensis. Impressum Cracoviae Anno 1546 typis Hieronymi Victoris«.

Van a' könyv két 8 d. rétből kemény és erős, nem nagyon vastag papírosra nyomtatva, kerek deák betűkkel. A titulus mindenütt uncialis, a' deák textus nagyobb, a' magyar apróbb *nyomatási*, a szélén ímítt amott lévő jegyzések még sokkal apróbb *cursiv* betűkkel vagynak nyomtatva. Kezdeté így van: De Christo et ejus Ecclesia. Item de Antichristo eiusque Ecclesia.

Mindennek előtű zewk seg meg tűnnonk, minek illik lenni ha tévelgeni nem akarunk, mynden lelky dologba s. a. t.

Végén csonka, van ugyan irással is pótolva, de csak másfél levél; áll mindössze 163 levélből, melyek sem lap, sem levél számra nincsenek megjegyezve; az utolsó lapnak ezek végszavai: Lvem Conficiet Dominus spiritu oris sui et abolebit claritate adventus sui. *1 Cor. 11.*

A küldött másolatot a' miénk' ugyanazon helyeivel (az utolsón kívül, mely nálunk nincs meg) összevetvén, először is szembetűnő volt az ívek' betűi' nem egyezése, mint a' másolaton megjegyeztem; azután az orthographiai különbség, helylyel, helylyel a' textusban is. Az itt menő másolat tökéletes hasonmás a' formatum nagyságára, ki s bekezdésre, sorok hosszúságára, köreire, betűk nagysága 's formájára nézve. A' második MV alatti helyet a' mienkből közleni feleslegesnek tartottam; az elsőből is megtetszik, hogy a' mienk egészen más és régibb. A nálunk lévő példány' hátulsó fedelén ösméretlen kéztől feljegyezve olvasható, hogy ugyanezen könyve megvagyon T. Sinai Úrnak is, nem különben az Enyedi ref. Collegiumnak (az utóbbi második kiadás), de eleje egyiknek sincs, úgy, hogy ezekből is a' könyv szerzőjét kitudni nem lehetett;

hanem akadt említett T. Sínai Úr kezébe b. e. Rákóczy Zsigmond fejedelem' könyvei' lajstromának egy darabja, melyben ezen könyv, szerzőjével együtt t. i. Ozorai Emrével megnevezetik. Könyvtárnokunk T. Kallós Úr úgy vélekedik, de bizonyosan állítani nem meri, hogy ezen utóbbi jegyzés Sínai tisztársától, Prof. Hatvanitól íratott.

Bossuetet már sok bajaim közt is megnéztem; ítéletem nem kedvező róla; hogy eddig el nem küldtem 's most sem küldöm, oka az, hogy 20 ezüst xrt. sem akartam, mennyit én hozataláért fizettem, a' társasággal visszavittetéséért hiában fizettetni; mihelyt ingyen alkalmat kapok, küldöm.

Vargának kérelme' sikerítését alázatosan köszönöm; jó szegény legényt, 's reménylem, nem érdemtelent boldogított a Tekintetes Úr.

A' Debreczeni theca' magyar (nem igen gazdag) literatújának külön lajstromát — mihelyt egy kissé rendbe szedetik, kiegészítetik — megküldeni el nem mulasztom.

Változhatatlan tisztelettel maradtam

A' Tekintetes Úrnak

Debreczen Jun. 30. d. 839.

alázatos szolgálója, barátja
Péczy József.

Tyes ennekem byzonsagom leztek, mert kezdettől fogva velen vattok.

De az meeg nagiuabb bizosaag tétel az, mikor azt módá az apostoloknak mint meg yrtaa zent Mathe könyüenek. 18. rézeben.

Data est mihi potestas in coelo et in terra, euntes ergo docete omnes gentes: Baptizates eos in nomine patris et filij et spiritus sancti. Docentes seruare omnia quecūq; mádaui vobis. Math. 18.

Adatot mond ennekem mynden hatalom mind mennien ees földön, el menván azért tanythcyatok minden nepeket meg kerezteluén Atyanak ees Fiunak es zent leleknek neveben tanythuaan ewket hog myndeneket megtarcyanak ahkyket eennektek parancyoltám zent Lucach meg act yria könyvének tyzedik rezeben hol ezt mondotta vrunk az ew Apostolynak.

XXXV.

Debreczen, Aug. 12. 1839.

Tekintetes Úr!

Férjemet a múlt napokban igen szét halmozódott foglalatosságai, most pedig rosszúl léte megakadályoztatván reám bizta, hogy Kegyedet alázatosan kérném meg, méltóztatnék ezen ide zárt 3 levelet J. Székáts Urnak által küldés végett kezéhez szolgáltatni. Ezen 65 — hatvanöt — ezüst f. pedig Nsgos Fehér György úrnak, mint a' Codex dipl. árát nyugtatvány mellett által adadni.

A Tekintetes asszonyt alázatosan tisztelve, magunkat továbbra is tapasztalt barátságába ajánlva tisztelettel maradok

Tekintetes úrnak

alázatos szolgálója
Péczy Józsefné
szül. Szent Györgyi Erzsébet. mk.

XXXVI.

Tisztelt Barátom Uram!

Én valamivel jobbacskán, de mégsem egészen jól vagyok. A Tunisiásokat vettem; kérem ide mellékelte köszönő leveleinket úgy szintén szintén vele — vásárkor itt maradt — Gevainak szóló csomót is kézhez juttatni. A' Fejér György 65 e. frtról szóló nyugtatványát — a könyvtár számára — kérem ezen ifjunak átadni. A' szokott hypographiai jegyzetet küldöm. Gróf Majlátnak adott *Válaszom* újra úgy járt, mint többi iratim, meg csonkázott a censoredi kéz által — ok nélkül.

Megkülönböztetett tisztelettel maradtam

Debr. Szept. 1. 839.

al. sz. b.

P. J. mk.

XXXVII.

Kedves Barátom Uram!

Vagyon szerencsém kedveskedni mindhármójoknak egy-egy példányával beszédemnek, egygyel azonkívül az Academicianak;¹⁾ küldem egyzsersmind hypographiánk múltévi munkálkodásáról jelentésemet, mely eddig hypographusunk betegsége miatt haladt.

Ide rekeszték még a Kisfaludy társaság Pesten levő tagjainak: B. Jósika, Bártfay, Szalay László, Szenvey, Szontág Uraknak és a' társaság könyvtárának más 5 példányt, esedezve ezeknek is kézhez adatásokért. Az itt meg nem nevezett Pesti több tagoknak már küldtem.

Nagybecsű barátságába rekesztett, változhatatlan tisztelettel maradtam
Debr. Apr. 6. d. 840.

alázatos szolgálja

P. J. mk.

XXXVIII.

Debreczen, Ápr. 16. d. 840.

Tekintetes Titoknok Úr,

Tisztelt Barátom Uram!

Vagyon szerencsém jelenteni, hogy a csomót, benne a' 3 pályamunkát és Aeschines' fordítását, melyek nekem szóltak, hiba nélkül vettem; nem tagadhatom, hogy a' mi sok mindenféle hivatalos elfoglaltatásink között egy kissé sok, mi hozzám küldetett, kivált mivel Sz. Györgykor szállást változtatván, a' költözökös, újabban rendbe vergődés nem kevés időt lop el tőlem: de azért szívesen végzem 's igyekezni fogok, hogy miattam rövidség ne legyen. Bec/és ajándékát a' társaságnak, a' magyar J. Caesart 's Névkönyvet aláz. köszönöm; a' többeket haladéknélkül kézhez szolgáltatam.

Ha a Kisfaludy társaságnak képviseléssel kedvét találtam, azon különösen örvendek. Egyébiránt significens környűállítás, hogy midőn mondva idegen — más felekezetű, más vallású — férfiú találkozott,

¹⁾ A Kisfaludy társaság jutalmát adta ki Szilágyi Istvánnak s megemlékezett Nagy Imréről.
B. K.

ki a' solennitás elmúltával, azonnal magától pennát ragad 's oly lelkes részvét-teli tudósítást küld, milyen a' Pesther Tblatt'. Mert 6-iki számjában olvasható, akkor embereink közt nem akad egy, kinek eszébe jutna, egy vagy más tekintetből, értesíteni a közönséget, mi történt városunkban, oskoláinkban 's utóbbi, az én baráti szerény közlésemre kelle tisztelt Barátom Uramékh szorúlniok. A' lelkesedés bár általános 's itt szokatlanul nagy, de — talán nem hibázom, ha azt mondom, hogy a más vallásuak részéről még nagyobb volt. Ezek voltak, kik *beszédem* kinyomatását, — midőn ez, noha nyomban még a teremben elhatározott, napokig késnek — főképen sürgeték. 'S utóbb is oly kevés példány nyomtatott (előbb csak 100-at, utóbb 300-at határoztak), hogy nekem — ha jó barátimnak szolgálni akartam — külön kellett magam számára 150-et megrendelnem. Azólta hallám azt is, hogy egy valaki a' közvizsgálatra nem legkészebben ment, tanítványai csekély előmenetelét azzal mentegeté, mert általam úgy felbuzdított az ifjuság, hogy csak *balladáz*. De hát 1. Nov. fogva Márt. 1-ső napjáig mit csináltak?

Változhatatlan tisztelettel vagyok

alázatos szolgálja

P. J. mk.

Figyelmeztetés:

A' Névkönyvbe nevem alatt székfoglaló beszédemet újra hibáson látom nyomtatva; hogy tovább ne terjedjen a hiba, 's az Évkönyvbe is be ne csússzék, kérem így igazíttatni: A' nemzeti gazdagságnak (nem gazdaságnak) a' nemzeti művelődésre stb.

XXXIX.

Tekintetes Titoknok Úr,

Tisztelt Barátom Uram!

Ide mellékelve vagyon szerencsém küldeni a' *pályairatok* 's *Aeskines'* *beszédei* bírálatát. A költözködés igen hátra vetett munkálataimban; de használt annyiban, hogy szemeim — bizonyosan a' pihentetés következtetésében — jobban lettek, 's most, mihelyt a' közelgető examennél megszokasúlt bajaim engedők, eljárni igyekszem minél előbb a több reám bizottakban is.

Változhatatlan szives tisztelettel maradtam

Debr. Júl. 19. d. 1840.

Tekintetes Titoknok Úrnak

alázatos szolgálja

Péczy József mk.

XL.

Tisztelt Barátom Uram!

Vagyon szerencsém, Ő Exellentiaja az elnök' felszóllítása' következtetésében, a' kívánt biographiai jegyzeteket ide zárva küldeni.

Levelem' megadója Katonka Úr, mérnöki gyakornok, Debreczeni születésű, oskolánk' nevendéke, ki minden útmutató nélkül, magától, a'

fára és üvegre festésben szép előmenetelt tett 's most egy ilyenmő munkáját viszi magával Pestre, megkért engemet, hogy, mint Pesten merő ismeretlent, 's szűk körülmények közt lévőt, ajánlanám Kedves Barátom Uram sokat tehető pártfogásába. Mihez képest bátor vagyok alázatosan megkérni: méltóztassék őt útasítani, részint, hogy mívét megismertetvén pénzzé tehetné, részint, hogy magát jobban kiképezhetné.

Szemeimmel még sem vagyok jól, azért halad ígéretem teljesítése.

Teljes tisztelettel maradtam

Debr. Aug. 11. d. 840.

alázatos szolgálja

P. J. mk.

XLI.

Igen tisztelt Barátom Uram!

Küldöm, ha mind sokára is, mind a' két recenziót; Caesart már régebben elkészítettem, el is küldtem már egyszer, de itthon maradt. Adott becses útasítását kívántam követni; óhajtom, céljt érjen. A' másikat, sok bajaim, változó egészségem miatt, csak a napokban írárok meg.

Fiam által, — ki nekem sok nyughatatlanságot okoz — írtam a' múlt hó elején; remélem méltóztatott venni levelem', az accludalt Superint Buday Úr élettöredékével.

Örvendetes új esztendő't kívánva s becses barátságát továbbra is kikérve, változhatatlan tisztelettel maradtam

Debr. Decz. 14. d. 840.

alázatos szolgálja, barátja

Péczely József mk.

XLII.

Tekintetes Titoknok Úr,

Tisztelt Barátom Uram!

A' névkönyveket vettem; a' számomra küldöttet alázat. köszönöm, a többieket kézhez szolgáltattam. A' J. Caesar' vizgálatáról nem méltóztatik emlékezni, de minthogy H, M-val úgy jut eszembe, egy csomóba ment fel, reménylem, az is kezébe ment.

Az idezárt levélnek, mely egy az Academiát illető alapítványt foglal magában, bátor vagyok minél előbbi kézhez szolgáltatását alázatosan kérni. Bizonyos okok javaslák, hogy én ezen alapítványt, melyet különben csak később, taláncsak halálom esetére valék teendő, elébb, még életemben, s minthogy ez, kivált ha test, lélek tovább is úgy szenvednek, mint jelenleg, bizonytalan, meddig terjedend, minél hamarabb tegyem.

Boldog új esztendő't, Academiánknak virágzást, társainknak minden jót kívánva, változhatatlan tisztelettel maradtam

alázatos szolgálja, barátja

Péczely József mk.

U. I. H. M'. munkája vizsgálatába 2 hiba csúszott be: 23 l. 24 sorban *egymást leverő* helyett olv. *egymást követő*; u. a. l. 39. sorban *ugyanannyira* helyett olv. *úgyannyira*. Kérem megigazíttatni.

XLIII.

Tekintetes Titoknok Úr!

Vagyon szerencsém jelteni: hogy a' Gr. Teleky Ö Exellentiaja mellszobrára gyűlt nálam 10 e. forint. ú. m. tőlem négy, t. cz. Sárvári, Kerekes, Vécsey Uraktól két két p. forint. Balásházy Úr általam felszólítatva azt felelé, hogy ő már Pesten írt alá s azt ki is fizette. E' pénzt, valamint a többit is, magam szándékoztam a' múlt hónapban kifizetni Pesten, de több közbe jött akadályok miatt útam elhaladt; most tehát tovább nállam hevertetni nem akarván, addig is, míg szándéklott útamát még ezen hónapban megtehetném, kifizetésére következő útat bátorkodom mutatni. Tek. Fáy András Úrnál van számomra letéve bizonyos summa, Pápáról Főtitst. Tóth Ferencz Úrtól oda küldött, ebből kérném, ha még elszállításáról nem gondoskodott volna, a' tisztelt Ur kifogatni:

1. a mellszoborra aláírt	... ..	10.—	p. f.
2. Kisfal. Társaság részére aláírt	... ..	89.—	»
3. Nemzeti könyvtárért eddig bejött	... ..	26.40	»
4. Kliegl könyvre 5 előfizető	... ..	20.—	»
5. Ipar egyesületre 2 előfizető	}	4.—	»
(én és a Debr. polgári Casinó)			

149.40 p. f.

Az illető aláírási s bizonyító lapokat magam személyesen fogom bemutatni, csak esedezem, méltóztassék a' Tekintetes Úr minél előbb a pénz átvételéről gondoskodni, mert más felől eltalálja barátunk a' pénzt küldeni, esedezem a' Kliegl pénznek haladék nélküli kézhez szolgáltatásáért, mivelhogy eddig kértem, felette sajnálom, de a' legjobb célból történt, akarva minél több aláírot szerezni; azonban utóbb is hiában mutogattam, hiában hevertettem hónapokig mindkét kasinónkban az aláírási lapot. Igen becses barátsága a' Tekintetes Úrnak biztat, hogy sokszoros alkalmatlanságomért kegyes lesz megbocsátni.

Balásházy Úr említette nálam, hogy valamely csomót hozott volna számomra Pestről; de tanyáján felejtette; hol bár azolta megfordult 's tőlem ismételve figyelmeztetett, sőt feleségem is kisasszonyai által ugyancsak emlékeztette, a csomót mindedig sem kaptam.

Nagybecsű barátságába zárt, telyes tisztelettel maradtam A' Tekintetes Úrnak

Debreczen Júl. 3 d. 842.

alázatos szolgálja
Péczy József mk.

Kívül: Péczy József a. r. tagtól, hivatalból. Tekintetes Tudós Schedl Ferencz Úrnak, a' m. Akademia' titoknokának megkülömböztetett tisztelettel.
Urak utcája 455. d. sz. Pesten.

XLIV.

Tisztelt Kedves Barátom Uram!

Küldöm a megígért leveleket, Kazinczytól újfenn 10-et, Csokonaytól egyet, Kis Superintendenstől is egyet. Használat után bátor vagyok visszaküldetésökért esedezni. Az általam kiadott Erk. predikációknak 3d. és 4d. darabját (írópapír) hasonlóan küldöm 's ezeket méltóztassék magának baráti tisztelem jeléül megtartani. Megyen velek az Erk. predikációknak az Atyám által kiadott 1, és 2d. darabja is, melyek minthogy több példányban meg nincsenek 's semmi áron sem kaphatók: kéntelen vagyok ezek iránt azon barátságos kéréssel járúlni Tisztelt Barátom Uramhoz, hogy miután megolvastattak, mélséék visszaszolgáltatni. Még eddig semmi új biographiai adatokkal nem tudok szolgálni, utána leszek a' dolognak 's ha kapok, közleni el nem mulasztom.

Megemlítnem sem szükség, hogy a levelekből, melyek akar írójokat, akár másit kompromittálhatnának, a' szerkesztő urak által kihagyatásukat kérem s várom.

Változhatatlan tisztelettel maradok

Debr. Oct. 10. d. 842.

alázatos szolgálja, barátja
Péczy József.

XLV.

Tekintetes Titoknok Úr,
Igen tisztelt Barátom Uram!

Harmad nappal ezelőtt vettem Sz. J. Úrnak ide zárt levelét. Én válaszómban biztattam, hogy kérése bizonyosan teljesíttetni fog, a' tudomány' érdeke is azt hozván magával, csak jelentse Tekintetes Titoknok Úrnak. Mellette, ha ne talán szükség volna reá, bátorkodom én is közbe járúlni.

A beállott új esztendőben több örömet, mint mennyi nekem mutatkozni kezd (fiamról szomorító tudósításokat vettem; feleségem, magam, hetekig betegek valánk, én még most sem mehetek ki a szobából), állandó egészséget, minden jót kívánva, változhatatlan tisztelettel maradtam

Debr. Jan. 13 d. 843.

alázatos szolgálja, barátja
Péczy József mk.

P. S. Bold. Édes Atyám általam kiadott predikációi közül nekem legszívrehatóbbak — legtanúságosabbaknak tetszetek, ha jól jut eszembe, a' III dar 9 d és 10 d: a' tékozló fiu; 11 d: a' jó erkölcsöt megvesztegető, a gonosz társ; 12 d: József és Pótifárné hist. 6 d: Sz. Pál és Felix. Ezek közül lehetne választani. A régiebbek igen hosszúk.

Bold. Kazinczynak Kis Jánoshoz írt leveleiben helylyel-helylyel van, mit én közzé alig mertem volna tenni; ilyen p. o. mit Fáy András' bibliai atyjáról írtak. Nem emlékezem, hogy a' b. *ipamhoz irattakban*

valaki hasonlóan megrovattatnék, de *ha úgy talált* lenni: esedezem *vagy kihagyatni, vagy az egész név helyett csak a kezdő betűket tetetni.*

Az idezárt Csere Úrnak szóló levélnek esedezem minél előbbi kézhez küldetéséért.

Gróf Károlyi' beszédi hihetően azon módon a' kanapén maradtak; alkalom adatván, bátorodom beküldetésökért esedezni.

Boldogútt Atyámnak általam sok évek előtt ösz. szedett 's — mit most u. helyeslek — együvé kötött leveleit, ígéretem szerént, végig tekintém. Életírásra tartozót, mi már Ladvoat 8 d. darabjában röviden legalább érintve ne volna, alig találtam egyebet, minthogy Debreczenen kívül N. Kőrösre is hívatott professzornak, a' később Superintendenssé lett Halász. József helyibe ezen kívül több előkelő Ecclakba predikatornak, de holtig Komáromban maradt. Révaival, — mint ennek levelei mutatják — egyetértés- 's levelezésben volt a' f. állítandó m. academia iránt 's egyike azon m. tudósoknak, kiket Révai az academia rendes tagjaiúl (1000 p. f. évi fizetéssel) ajánlott. Hogy a tudós Gr. Teleky Józseffel, ki halála után könyvtárát is meg vette, különösen barátságos viszonyban állott, mutatják számos részint magyar, részint fr. (philologiai tekintetben is érdekes) levelei. Vagynak a' levelek közt Kazinczytól is, Kisstól és Fejértől. Láthatni, mint állottak akkor magyar nyelv' dolgában nagyjaink. Mindezek kétszeresen érdeklík, gondolom a' magyar liter. historia írásával foglalkozót; ezért eredetiben ide mellékelve küldöm megtekintés végett a' leveleket. A' célra nem tartozókat könnyebb lesz elmellőzni, mint nekem — együtt lévén már — külön válogatni, a' kötést megbontani.

A' R. Komáromi Ecclia nagy ragaszkodásának elég bizonyosága azon levél, melyet én az Erk. Pred. 111 d. kötetje elibe bocsájtott ajánló levélben közlöttem. Académiákról haza kerültömmel én mondatam le bold. jó anyámat az addig mindég pontosan járt segélyről; én írtam meg a' leköszönő levelet is; erre jött azon válasz.

Maradtak b. édes atyámnak sok iskolákat tárgyazó kézíratai p. geographiát, mythológiát, vallást illetők, nem említve számos predikázióit, melyeknek egy részét én adtam ki 2 darabban.

XLVI.

Igen Tisztelt Barátom Uram!

A' levélgyűjtemény' kedvesen fogadtatásán igen örvendek; méltóztassék, meddig tetszik, megtartani. Az évkönyvet s névkönyvetek alá. köszönettel vettem, az illető helyekre a' példányokat elküldöttem, Sár-váry Úrnak ez úttal nem vólt küldve; nem tudom, szánt-szándékkal esett-e ez, vagy tévedésből? A' csomót a' gyorskocsin csak Apr. 4 d. vettem; néhány nappal később küldhettem ki a' Szilágyi Úrnak szóllókat: de ő már mai napon vissza hozta iratát; vele úgy bánt, mint útasítva vólt: de ő szerette vólna — 's azt kérte — hogy a' bírálói jegyzetek közöltettek vólna vele. Nem nyerhetné é ezt meg? Szó közben

előjött köztünk, hogy a 100 aranyat máig sem kapta meg. Én megígértem neki, hogy Tisztelt Barátom Urammal tudatni fogom a' dolgot s bizonyossá tettem, hogy csak alkalmat mutasson, rövid időn megkapja illetőségét. Ő erre engemet kért meg, hogy venném által a 100 aranyat, mit én kész szívvvel megajánlván, kérem csak hozzám útasíttatni a pénzt.

Feleségem alázatos tiszteletét jelenti, 's én igen becses barátságába zárt, változhatlan tisztelettel maradtam

Tisztelt Barátom Uramnak

Debr. 20 d. Apr. 843.

alázatos szolgája
Péczy József.

XLVII.

Tekintetes Titoknok Úr,
Igen Tisztelt Barátom Uram!

Folyó hó 6 d. vettem becses sorait B-Úrtól, azolta mindig kerese'm 's kerestem a' Lilla' kért *első* kiadását, de sehol eddig nem találtam; egy helyről azonban csakugyan van némi biztatásom, hogy talán meglesz; 's ha úgy: szolgálni fogunk. A' 3 példányt nemzeti könyvtárt alázatos köszönettel vettem; csudálatos tévedésből két aláíró már-magát időközleg ellátta példánnyal; így hát a 3-ból is kettő eladatlan, de okvetlen keritek vevőket, azért csak bizvást méltóztassék a' folytatást is küldeni.

Vártam — mert, mint talán írá'm is, az illetők által sűrgtettem — a Kisfaludy Társaság' évlapjait is, t. i. a' még meg nem érkezett 4 d. kötetet. Esedezem adandó alkalommal elküldetésökért: egyszersmind a' jelentett névhibáknak (Péchi és Szöllősy János) jövőre kiigazításáért.

Az évlapokból megvan a IV d és V d kötet nálam és így 1840-ig az azóltai hibázik. Igen le leszek kötelezve, ha folytatását, melyben én is dolgoztam, számomra megrendelni méltóztatik.

Lant-i tartozásáról Tisztelt Barátom Uramnak semmit nem tudok. Régi dolog, nem emlékezem. Jegyzetim közt csak olyan néhányra találtam, kik restansok; ezek közt bizonyos, hogy nincs a K. B. Uram' neve; és így nekem nem is tartozik; tessék e' részben nyugodt lenni.

Kazinczynak b. Ipamhoz írt leveleinek majdan megjelenésének örömmel nézek elébe. Nagy köszönettel tartozunk, tartozik az egész közönség T. Barátom Uram' fáradhatlan szives buzgalmáért. Feleségem, — ki igen is leánya az idvezűltnek — különösen is rám bizta, hogy forró háláját, sokszoros, legőszintébb tiszteletét jelentsem a' Tekintetes Úrnak. A' kívánt biogr. adatokra nézve: kilévén a' halotti emlékbeszédekbeni életírásban a' legnevezetesb meritve, legczélszerűbbnek tartottuk ezt eredetileg közleni. Nem lévén több példányunk, kénytelenek vagyunk visszaküldéséért esedezni.

Barátom Uram' bölcs belátására bízom, abból a' czéltott terjedelmességhez képest kiszedni vagy kihagyni, a' mit tetszeni fog. Bátorodunk figyelmeztetni különösen a sirtábla felírásra, mely sajátkezűleg

kevéssel halála előtt írva általa — jellemzi lelkületét. Bővebb élet írásban helyén van megemlíteni, miként ritka lelki ismeretességgel; pontossággal vitt igen terhes hivatala' tömérdek gondjai, bajai között is ráért 's fő gyönyörűsége, éldelete volt gyermekeit (fiát, míg a felsőbb iskolákba nem ment, leányait végig) rendes órákon tanítani, oktatást adva a szükséges tudományokon kívül a' magyar, német, francia nyelvekben. Nőm e tanításnak köszöni, hogy máig is németül, francziául meglehetősen könnyűséggel olvas, ír és beszél. Említést érdemelne könyörületes, ember-szerető jó szíve, mint ki sok szűkölködő beteget, saját költségen orvosolt, sok gyógyulót hetekig látott el táplálattal, továbbá buzgósa, melyel maga vallásához forrón ragaszkodott, de minden másét tiszteletben tartotta. Közönséges új énekes könyvünk dicsekszik néhány erkölcsi énekeivel, melyeknek egyikéből, mint jellemzőt, talán ide írni lehetne a következő néhány sort: »Hogyha pg anyit vehetek ingyen való jóvoltodból, hogy másokkal is jót tehetek velem közlött áldásodból, add, hogy lehessen hív sáfára velem közlött javaidnak, lehessen vígasztalására velek testvér fiaidnak.« Megemlíttethetnék tudomány szeretete, melylyel fogytig haladt az újabb felfedezésekkel 's mely vele a' tudományok minden nemében igen válogatott könyvtárt gyűjtetett; nevezetes curai, melyekről nem egyszer mondta lelki örömmel, családi biztos körében, hogy ha valamely nevezetes személyen, vagy dicsekedő orvos által vitettek volna véghez, Európai hírékké lehettek volna, de az ő szerénysége minden a' féltől távol tartotta annyira, hogy több rendbeli felszólításaira barátainak, kik (többek közt Superintendentens Kis) tőle életéről adatokat kértek, azt szokta válaszolni, hogy egyebet róla sem írhatni, mint a Gellért Greis-járól: »Er ward geboren, lebte, nahm ein Weib und starb.«

Reménylem tudva a' Tekintetes Úr előtt, hogy a' *Mondolatot* — de a Beytragok, 's legkisebb Kazinczyt sértő szándék nélkül — 's egy természet históriát írt ily czímmel: »A' legnevezetesebb természeti dolgok ismerete az alsóbb iskolák számára.« (Superintendentialis megbízásból) XIX réztáblával, melyeket a debr. iskolának egy derék növendéke Néhai Erős Gábor akkor togatus ifju által saját felvigyázata alatt készíttetett. A' munka máig is igen keresett. Még csak az első darab jelent az *állatokról*, folytatása több közbe jött okon, akadályon elmaradt.

Az academiái értesítőnek kétszer jött az ide vissza rekesztett íve; a' 2 d és 3 d. évi folyam pedig elmaradt; esedezvéen, ha még kapható, megküldéséért.

B. Atyám leveles kötetét méltóztassék továbbra is megtartani valameddig szükség lesz reá.

Lillának utóbb sem kapám meg eredeti első kiadását; 'a ki biztatott, hosszas várakozás után is a 2 d. kiadást küldte hozzám; de ezzel Nőm könyvtárából is már rég szolgálhattam volna .s mivel első nincs, ezt minden esetre elküldöm, ha talán szolgálatot tehetne.

A' dedicatióra Kazinczynak Kisfaludyhoz intézett szavaival felelek: »Az engem kevélylyé tesz, Hadd lássa a' haza, hogy a' Tekintetes Úr engem barátságára méltóztatott.«

Értekezéseim iránti rendelkezéseim, megnyugszom, örülök, ha helybenhagyását megnyerték.

Még egy alázatos kérésem: az idezárt két jegyzéken levő könyveket, esedezem, méltóztassék a' Tekintetes Úr az illető helyekről Tek. Fáy és Emich Uraktól átvenni és a többi csomóval leküldeni.

RADVÁNYI VERSESKÖNYVEK.

(Negyedik közlemény.)

A NEGYEDRÉT-ALAKÚ VERSESKÖNYV VERSEI.

1675—1782.

I.

*Ungi lakodalom.*¹

— Gúnyvers 1675-ből. —

1. Ut auceps solet madarakat fogni,
Gracili avena lépvesszűre hinni,
Modulis Sirenis embereket csalni.
In profundum maris meríteni s ölni.
2. Igy Viczmándy Sándor mecum faciebat,
Ki szép mézes szókat nuper mihi dabat,
Ad nuptias fratris, hogy mennék, rogabat,
Nem tudtam in herba quod anguis latebat.
3. Sub specie pulchra engemet elhiva,
Credidi siquidem nem volt nálam tudva,
Quod in talem picem akadjak romolva,
Sed alio modo légyek megtréfálva.
4. Elég az, hogy nékem non erat amicus,
Titkon és nem nyilván fuit² inimicus,
Noha megtréfálni intendebat secus,
Játékosan rajtam hogy esnék dedecus.
5. Et cum iam essemus mindnyájan vígabban,
Funderetur vinum immár szaporábban,
Adest nobis rumor kin minden megdobban,
Clamor velut ignis hamarjában lobban.
6. Bakos Mihály itt van! dicunt, sunt praesentes,
Sok kuruczok véle, contra nos frementes.
Immár mit csinálunk? lássunk, metuentes
Ha leszünk-é avagy erimus pugnantes.

¹ A cím Thalytól való.

² Alatta — áthúzva: erat.